

Ztracená paměť?

Místa nacistické nucené práce v České republice

Pracovní list k výstavě

Terezín

Město Terezín bylo založeno jako rakouská pevnost na konci 18. století. Za první republiky zde žilo 3500 civilních obyvatel a stejně početná vojenská posádka. Koncem roku 1941 byli původní obyvatelé vysídleni a na jejich místo byli deportováni Židé, nejdříve z Protektorátu Čechy a Morava a od léta 1942 z Německa, Rakouska a dalších zemí. Celkově prošlo terezínským ghettem přes 150 000 lidí. Téměř 90 000 bylo dále deportováno do vyhlazovacích táborů, kde byla většina z nich zavražděna. Ghetto hlídalo 30 členů SS a 200 českých četníků. Terezín nebyl jen ghettem s čilým kulturním životem, ale také místem těžké práce a smrti. V září 1942 se ve městě tísnilo 58 500 vězňených. Strašným životním podmínkám (hlad, nemoci) tu padlo za oběť 33 000 lidí.

Všichni obyvatelé ghetta ve věku 16–65 let museli pracovat. Hlavním úkolem byla přestavba často zchátralých budov pro plánované ubytování židovských obyvatel. Koncem roku 1941 sem dorazilo židovské „komando výstavby“, aby přestavělo kasárna na hromadné ubytovny. Byly zřízeny kantýny a centrální pekárna, rozšířeno vodovodní potrubí a kanalizace, vybudovány tři kilometry železnice do Bohušovic. Ostatní práce se týkala provozu, zásobování ghetta a zaopatřování starých lidí z transportů. Tisíce lidí také pracovaly v dílnách pro německý válečný průmysl. Práce v terezínském ghettu byla hierarchicky členěná. Jedno z oddělení židovské Rady starších se staralo o organizaci a přidělování lidí k jednotlivým pracovním skupinám.

Hana Hnátová (roz. Lustigová) se narodila 20. června 1924 v Praze. Je sestrou spisovatele Arnošta Lustiga. Do zákazu školní docházky pro židovské děti v roce 1940 chodila na gymnázium. V listopadu 1942 byla se svou matkou deportována do Terezína. V říjnu 1944 se jedním z posledních transportů dostala do Osvětimi a odtud do koncentračního tábora Freiberg, kde pracovala v leteckém průmyslu. Osvobození se dočkala v Mauthausenu. Po válce si dodělala maturitu a pracovala jako korespondentka. Žije v Praze, má dvě děti. Je členkou čestného výboru Ceny Arnošta Lustiga a pečuje o bratrův odkaz.

„V prosinci čtyřicet jedna prvním transportem šel maminky mladší bratr, byl strojní inženýr, tak, a byl svobodný. Tak tyhle lidi brali na výstavbu ghetta Terezín. Ty to připravili, aby ty transporty měli kde ubytovat. A v listopadu čtyřicet dva jsme, pořád jsme čekali na to předvolání. Můžu vám říct, že každého zazvonění jsme se báli, že už přijde posel z obce a přinese proužek, na kterém bude naše jméno, že jsme vybrané do transportu. Byla povolána maminka, já, Věra a Arnošt. Tatínek ne, protože kopal nějaké hřiště na Smíchově pro SS. Tak jelikož měl takovou těžkou práci, tak ho do toho transportu nezavolali. (...) První práce v Terezíně je jmenovala Hundertschaft, myslela jsem si podle slova hundred, že budeme sto hodin tahat vozíky, které nám určili, ale trvalo to déle. Na těch vozících vozili muži mrtvolý nebo lidi do nemocnice a my jsme na nich vozily chleba nebo nějaký nářadí.

Nebyli koně, tak byli lidi zapřaženi jako tažný jedinci. Potom jsem byla vybrána na práci do jízdárny, německy se tomu říkalo Reitschule, to byla původně jízdárna, kde měli vojáci ustájené koně. Tam jsme vyráběly bedny na munici. Ta práce byla dost namáhavá, jednotvárná. Pak jsem se dostala do šicí dílny, kde pracovala maminka, šila jsem tam palčáky pro vojáky.“

Rozhovor s paní Hanou Hnátovou pro Živou paměť v Praze vedený Šárkou Jarskou, 3.5.2012.

Náměty pro další práci:

Kdo v ghettu Terezín rozhodoval o přidělení k práci? Dokážete z textu vyčíst, jaké zde panovaly pracovní podmínky?

Čím se tyto podmínky lišily od podmínek standardních?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....